

KVALITETSPLAN AUTOMATISKT BRANDLARM

anslutet till Luleå Räddningstjänst
2006-03-16

1	INLEDNING	1
2	ANSVAR	1
3	ANSLUTNING	2
4	ORGANISATION VID LARM	2
5	UTBILDNING	2
5.1	Anläggningsskötare	2
5.2	Larmorganisation	3
6	TEKNISK UTFORMNING AV ANLÄGGNINGEN	3
6.1	Larmlagring	3
6.2	Tillförlitlighetshöjande åtgärder	4
7	FRÅNKOPPLING AV ANLÄGGNINGEN	4
8	SKÖTSEL, UNDERHÅLL OCH KONTROLL	4
8.1	Tillsyn av räddningstjänsten	5
9	DOKUMENTATION	5

Bilaga K1: Larmlagring

Bilaga K2: Uppföljning av onödigt larm

1 INLEDNING

Syftet med ett automatiskt brandlarm är att skydda människor och egendom. **En tidig upptäckt** av brand är en förutsättning för att människor ska hinna utrymma och för att kunna vidta åtgärder för att begränsa brandens konsekvenser. Därför utgör det automatiska brandlarmet en viktig del i byggnadens brandskydd.

Tyvär har tillförlitligheten i de till Räddningstjänsten vidarebefordrade larmen genom åren generellt sett varit låg. Under åren 2000-04 har 94% av totalt 2586 automatiska brandlarm i Luleå kommun utlöst av andra orsaker än brand. Majoriteten av dessa larm inträffar vardagar mellan klockan 7 och 17 och beror ofta på rök från matlagning eller att hantverkare orsakat damm eller rök vid arbeten i lokalerna. Förutom att dessa onödiga larm medför ett avbrott i verksamheten, så kan det även få till följd att samhällets resurser finns på fel plats när en olycka inträffar. Utryckningskörningen innebär också en ökad risk för vår personal och för våra medtrafikanter. Det är dessutom juridiskt tveksamt att tänja på räddningstjänstbegreppet genom att betrakta alla signaler från automatiska brandlarmsanläggningar som räddningstjänst och påkalla fri väg.

Kvalitetsplanen syftar till att höja brandlarmsanläggningarnas tillförlitlighet, höja verksamheternas beredskap och kompetens att hantera ett utlöst larm. Ett utlöst automatiskt brandlarm skall alltid följas upp av **rätt åtgärd**. Detta skall leda till tryggare arbetsmiljö och ökad säkerhet för verksamheterna då personer på plats genomför de omedelbara åtgärder som är nödvändiga för att rädda liv och begränsa skador i händelse av brand. Det kommer också att leda till effektivare användning av samhällets resurser för räddningstjänst.

Dokumentationen enligt denna kvalitetsplan integreras lämpligen med dokumentationen av ägarens och nyttjanderättshavarens systematiska brandskyddsarbete.

2 ANSVAR

Ägaren eller nyttjanderättshavaren har ansvaret för brandskyddet i en byggnad. Ansvaret innefattar även den automatiska brandlarmsanläggningen. Det innebär ansvar för anläggningens status och underhåll, men även ansvar för de larm som anläggningen genererar. Ägaren av en automatisk brandlarmsanläggning ansvarar för att den signal som sänds vidare till Luleå räddningstjänst är nog tillförlitlig för att samhället skall genomföra en räddningsinsats.

Ansvarsförhållandet mellan anläggningsägare och räddningstjänsten regleras i anslutningsavtalet (se bilaga H1 i Handlingsplan Automatiska brandlarm). Om anläggningsägare och nyttjare av anläggningen är två juridiska personer skall ansvarsförhållandet regleras dem emellan.

Till varje anläggning skall finnas minst två utsedda anläggningsskötare som utses av anläggningsägaren.

Anläggningsägaren ansvarar också för att bestämmelserna i övrigt enligt kvalitetsplanen är uppfyllda.

3 ANSLUTNING

Innan en automatisk brandlarmsanläggning kopplas till räddningstjänsten skall ett anläggarintyg och ett leveransbesiktningsintyg uppvisas. Befintliga anläggningar skall även uppvisa intyg från senaste revisionsbesiktning. Anläggningen skall ha varit i provdrift under minst 2 till 8 veckor utan anmärkningar. Om anläggningen bortkopplats på grund av onödiga larm (se kapitel 6.2 i Handlingsplan Automatiska brandlarm) och ingen orsak till larmen kunnat konstaterats skall anläggningen också gå i provdrift under 2 till 8 veckor.

Innan anläggningen kopplas till räddningstjänsten skall anläggningsägaren ombesörja att räddningstjänsten har tillträde till lokaler som omfattas av larmet genom att tillse att det finns nycklar till lokalerna. Nycklar förvaras hos SOS Alarm. Huvudnyckelsystem eftersträvas och kort eller koder skall undvikas. Anläggningsägaren skall också innan anslutning kunna uppvisa nödvändig dokumentation enligt kapitel 8. DOKUMENTATION.

Ansvarsförhållandet mellan anläggningsägaren och räddningstjänsten regleras i särskilt avtal (se bilaga H1 till Handlingsplan Automatiska brandlarm).

4 ORGANISATION VID LARM

För att öka säkerheten för de personer som vistas i lokaler som skyddas av en automatisk brandlarmsanläggning krävs en väl fungerande larmorganisation (se SBF 110:6 kap 1.5). Detta är också en förutsättning för larmlagring. Anläggningsägaren ansvarar för att tillse att nyttjanderättshavaren upprättar en larmorganisation. Larmorganisationens uppgift är att hantera larm från den automatiska brandlarmsanläggningen under normal verksamhetstid.

Larmorganisationens uppgift vid larm är att:

- Fastställa platsen varifrån larmet uppkommit och orsaken till larmet
- Underrätta berörda personer inom objektet om en eventuell brand
- Initiera utrymning av de personer som vistas i byggnaden
- Svara för tillgängligheten till larmade utrymmen, t.ex. upplåsning av dörrar
- Vidta åtgärder för att begränsa branden
- Förbereda räddningstjänstens ankomst
- Kvittera och återställa larm som inte vidarebefordrats till räddningstjänsten

Larm som vidarebefordrats till räddningstjänsten får endast återställas av räddningstjänsten eller av person godkänd av räddningstjänsten!

5 UTBILDNING

5.1 Anläggningsskötare

Personer utsedda som anläggningsskötare skall erhålla adekvat utbildning för skötseln av anläggningen, vilket innebär god kännedom om reglerna i SBF 110:6 samt kunskaper om funktion och handhavande av den automatiska brandlarmsanläggningen. Utbildningen skall förnyas vart 5:e år (SBF 110:6 kap 7.1).

Anläggningsskötare skall också ha kunskap om bestämmelserna i kvalitetsplanen.

5.2 Larmorganisation

De personer som är utsedda att ingå i en larmorganisation skall vara väl förtrogna med lokaler och verksamhet, ha god kännedom om åtgärder vid larm samt kunskap om larmlagringsfunktionen. Det skall också finnas instruktioner för all övrig personal inom anläggningen (SBF 110:6 kap 1.5 och 7.2).

Larmorganisationens uppgifter skall övas regelbundet och utrymningsövningar bör genomföras minst 1 gång/år.

Erhållen kompetens och genomförda övningar skall dokumenteras.

6 TEKNISK UTFORMNING AV ANLÄGGNINGEN

Anläggningen för det automatiska brandlarmet skall vara planerad och installerad enligt reglerna i SBF 110:6 och uppbyggda av materiel som uppfyller reglerna. Undantag från reglerna skall vara dokumenterade och godkända av räddningstjänsten. Undantag medgives endast om säkerheten inte påverkas för de personer som vistas i lokalerna.

Anläggningen skall vara utformad med hänsyn till miljöförhållanden och verksamhet så att onödiga larm undviks. Målsättningen skall vara att endast larm orsakade av brand skall överföras till räddningstjänsten. Detta innebär att det skall finnas teknik för larmlagring och/eller andra tekniska åtgärder för att öka tillförlitligheten i larmsignal som vidarebefordras till räddningstjänsten.

6.1 Larmlagring

Om det automatiska brandlarmet skyddar lokaler där personal visats, kontinuerligt eller vissa tider av dygnet, skall larmlagring (enligt SBF 110:6 kap 3.7.2, Bilaga 6 och Bilaga 7) finnas under normal verksamhetstid. Detta innebär att vidarekopplingen av larmsignalen till räddningstjänsten under denna tid är fördröjd och att ett larm kvitteras och undersöks av personal på plats. Om larmet inte kvitteras och återställs eller om larmknapp tryck in vidarekopplas larmsignalen automatiskt till räddningstjänsten (se bilaga K1, bild 1). Observera att larmlagring kräver att det finns en fungerande larmorganisation. Befintliga anläggningar som inte uppfyller kraven på larmlagring skall kompletteras så att denna teknik är möjlig.

På objekt där det automatiska brandlarmet inte är ett direkt personskydd för människor som inte kan utrymma på egen hand eller där det inte finns sovande människor med dålig lokalkännedom (se kap 3 i Handlingsplan Automatiska brandlarm) kan larmlagring utgöras av annan åtgärd. Detta kan t.ex. ske genom tidsstyrd fränkoppling av utgående larmsignal under normal verksamhetstid eller genom att SOS Alarm motringer enligt upprättad kontaktlista och kontaktpersonen undersöker och återställer larmet. Om SOS Alarm inte får någon kontakt vid motringningen alarmeras räddningstjänsten (se bilaga K1, bild 2).

6.2 Tillförlitlighetshöjande åtgärder

Ägare av automatiska brandlarmsanläggningar med vidarekoppling till räddningstjänsten skall arbeta med åtgärder för att öka tillförlitligheten i utgående larmsignal. I lokaler där personer endast vistas tillfälligt skall tekniska åtgärder vidtas för att minska risken för onödiga larm. Exempel på åtgärder kan vara att införa tvådetektor- eller tvåsektionsberoende larm eller andra åtgärder enligt SBF 110:6 kap 3.10 och 3.11. Observera att vissa åtgärder kräver godkännande från eventuell kravställare, t.ex. försäkringsbolag.

7 FRÅNKOPPLING AV ANLÄGGNINGEN

I lokaler som skyddas av automatiskt brandlarm och där tillfälliga arbeten skall utföras som riskerar att orsaka ett onödigt larm skall fränkoppling av berörda detektorer/sektioner ske. Fränkoppling får endast göras av anläggningsskötaren eller annan av anläggningsägaren utsedd person. Brandskyddet skall vid sådana tillfällen istället bestå av personell bevakning och larmning. Exempel på sådana tillfälliga arbeten är de som orsakar damm, rök eller ånga.

Hel eller delvis fränkoppling av ett automatiskt brandlarm överstigande 24 timmar där larmet är ett direkt personskydd för människor som inte kan utrymma på egen hand eller som skyddar sovande människor med dålig lokalkännedom får endast ske efter samråd med räddningstjänsten. Under fränkopplingstiden skall anläggningsägaren vidta och bekosta de tillfälliga åtgärder som är nödvändiga för att upprätthålla säkerheten.

Anläggningsägaren ansvarar för att entreprenörer och/eller egen personal informeras om vilka åtgärder som skall vidtas före och efter tillfälligt arbete (enligt ovanstående) samt vilka rutiner som gäller vid brand-/utrymningslarm.

Rutinerna skall vara dokumenterade och genomförda fränkopplingar skall dokumenteras i kontrolljournalen.

Räddningstjänsten kan besluta att vidarekopplingen till räddningstjänsten fränkopplas på grund av onödiga larm som orsakas av brister i anläggningen (se kapitel 6.2 i Handlingsplan Automatiska brandlarm). Om anläggningen bortkopplats på grund av onödiga larm och ingen orsak till larmen kunnat konstaterats skall anläggningen gå i provdrift under 2 till 8 veckor.

8 SKÖTSEL, UNDERHÅLL OCH KONTROLL

Anläggningsägaren är skyldig att:

- Meddela räddningstjänsten vid större förändringar i anläggningen och uppvisa anläggarintyg efter färdigställandet.
- Underhålla och sköta anläggningen enligt bestämmelserna i SBF 110:6 (se kapitel 5, 6 och 7) och i övrigt enligt anläggarfirmans underhållsinstruktioner.
- Ha avtal med godkänd anläggarfirma avseende större regelbundna underhållsarbeten (utbyten av smutsiga detektorer, revisionsbesiktningar etc).
- Ha upprättade rutiner för uppföljning av onödiga larm och åtgärdande av orsaken till larmet (se blankett i bilaga K2).

8.1 Tillsyn av räddningstjänsten

I syfte att på ett aktivt sätt bidra till att minska antalet onödiga larm följer räddningstjänsten kontinuerligt upp inträffade larm från automatiska brandlarmsanläggningar enligt särskilda rutiner (se kapitel 6.2 i Handlingsplan Automatiska brandlarm). I samband med den ordinarie tillsynen på byggnaden/verksamheten genomför räddningstjänsten också uppföljning av brandlarmsanläggningen avseende uppfyllandet av kraven i denna kvalitetsplan. Tillsyn kan också komma att ske på grund av t.ex. onödiga larm.

9 DOKUMENTATION

Anläggningsägaren är skyldig att hålla nödvändig dokumentation över anläggningen. I detta ingår:

- Anläggarintyg
- Revisionsbesiktningsintyg
- Anslutningsavtal
- Tillsynsprotokoll

- Orienterings- och serviceritningar
- Kontrolljournal
- Instruktioner för skötsel och underhåll
- Rutiner vid fränkoppling av anläggningen

- Anvisningar för handhavande vid brand- eller felsignal
- Beskrivning av larmorganisation med tydliggjort funktionsansvar
- Instruktioner för övrig personal (intern och extern) vid larm
- Rutiner för uppföljning av onödiga larm

Dokumentationen enligt ovanstående integreras lämpligen med dokumentationen av ägarens och nyttjanderättshavarens systematiska brandskyddsarbete.

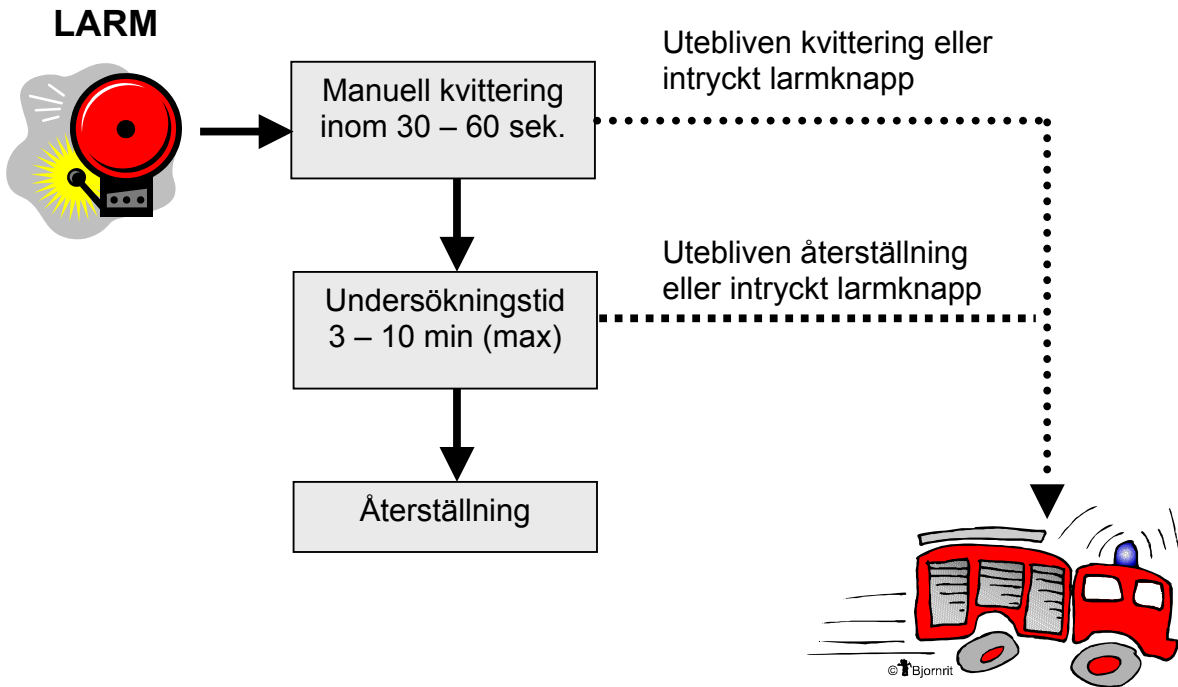

Bild 1: Principskiss larmlagring

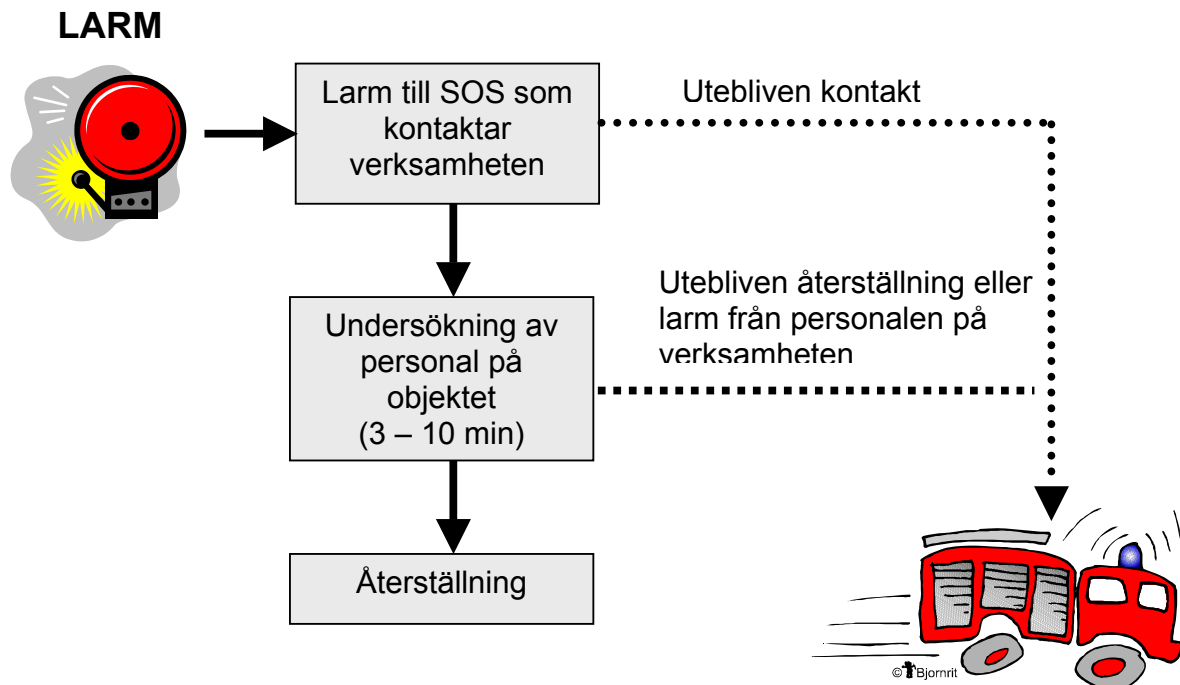

Bild 2: Principskiss motringning av SOS

UPPFÖLJNING AV ONÖDIGT LARM

Anläggningsnummer: _____

Larmanläggningens adress: _____

Datum: _____

Sektion: _____ Detektornummer: _____

Räddningstjänst på plats: Ja Nej

Larmorsak: _____

Åtgärder i samband med utlöst larm: _____

Korrigerande/förebyggande åtgärder: _____

Blankett ifylld av:

_____
Namn

_____
Telefon